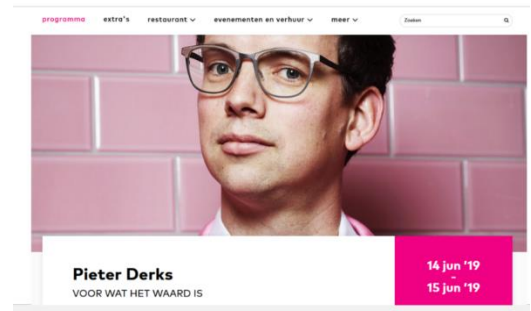

Feestrede Jos van der Lans tijdens avondprogramma van het feest georganiseerd door de Stichting Fonds SSN ter gelegenheid van een halve eeuw Nijmeegs boekenimperium (SSN/SUN/Oude Mol) op zaterdag 15 juni 2019 in de Vereniging in Nijmegen.

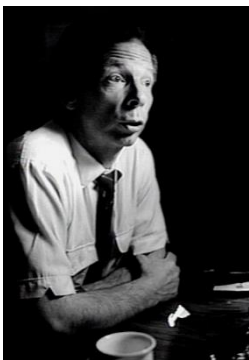
Beste vrienden, kameraden, revolutionairen en wereldverbeteraars uit de vorige eeuw!

Ik denk dat het goed is om vooraf aan deze feestrede toch aan enig verwachtingsmanagement te doen. U moet namelijk weten dat ik niet als eerste ben benaderd om u hier toe te spreken. ● Die eer viel de Nijmeegse cabaretier Pieter Derks ten deel, de man die – volgens de folders – genadeloos weet af te rekenen met de waan van de dag en de onzin die dagelijks over ons heen wordt gestrooid.

Helaas, jammer voor u, Pieter Derks bleek deze avond al verplichtingen te hebben; hij treedt namelijk op aan de andere kant van het Keizer Karelplein in de Nijmeegse schouwburg. Zijn voorstelling is al maanden uitverkocht, dus het heeft geen zin om alsnog snel naar de overkant te rennen.

U moet het dus met mij als tweede keus doen. Bij het dertigjarige bestaan van de SSN-SUN heb ik op deze plek ook al een feestrede uitgesproken en aangezien ik toen een ware lofrede heb afgestoken op Johan Holterman als de unieke en enige persoon in Nijmegen waar iedereen die links was het goed mee kon vinden, denk ik dat de organisatie heeft gedacht dat zoiets wel voor herhaling vatbaar zou zijn. ●

En dat is ook zo: Johan Holterman is weliswaar inmiddels lang en breed gepensioneerd, maar ik denk niet dat er iemand in deze stad aan de Waal te vinden is die een hekel aan hem heeft en ik ben gaarne bereid om dat namens de linkse beweging uit de vorige eeuw hier nog eens te herhalen. Eigenlijk is het onbegrijpelijk dat het huidige linkse college in Nijmegen, dat immers voortbouwt op het papieren fundament dat de SSN hier heeft gelegd, Johan Holterman nog geen erepenning heeft toegekend.

Maar goed, aan Pieter Derks kan ik uiteraard niet tippen. Ik denk overigens dat hij weinig heel had gelaten van de zware kost die de afgelopen halve eeuw door de SSN is gedrukt en de SUN is gepubliceerd. ● Een paar alinea's uit publicaties van auteurs als Louis Althusser hadden ongetwijfeld voldoende brandstof geleverd om daar zo'n hilarische draai aan te geven, dat we ons – voor zover we dat al niet doen – alsnog gelukkig moeten prijzen dat de klassenstrijd toch een wat ander verloop heeft gekregen dan dat

wij ons pakweg vier decennia geleden hadden voorgesteld.

Maar ik ben tegen een dergelijke caberetisering van de geschiedenis. Het gaat hier namelijk om een uiterst serieuze zaak. En ik wil hier beklemtonen dat een halve eeuw SSN/SUN/OudeMol en in het kielzog daarvan de USN/042 een serieuze beschouwing verdient, en ik zou eigenlijk met u willen afspreken dat u niet lacht. Daarvoor moet u dus bij Pieter Derks zijn.

Dat gezegd hebbende wil ik beginnen met het aanbieden van mijn welgemeende verontschuldigen, dan hebben we dat maar meteen gehad.

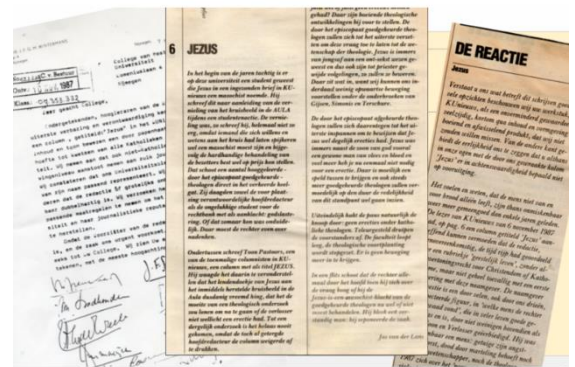
- In de eerste plaats aan prof. dr. Jo Vossen, hoogleraar vergelijkende en fysiologische psychologie met inbegrip van de dierpsychologie, die ik in 1978 heb omschreven als een reactionaire gorilla. Niet alleen omdat hij een verderfelijke biologische opvatting voorstond – meenden wij – maar ook omdat hij simpelweg weigerde een student tot zijn vakgroepsbestuur toe te laten. Ik meende dat het grappig was om op basis van zijn colleges over het gedrag van apen hem ter vergelijking op zijn eigen gedrag te wijzen, maar ben nu – veertig jaar later – bereid om te erkennen dat dat toch wat overdreven was. Vooral mijn woede-uitbarsting over zijn weigering om met mij een publiek debat te voeren over democratisering – hij zei kortweg: je

mag van een vegetariër niet verwachten dat hij met een slager in gesprek gaat – typeer ik achteraf als onredelijk en daarvoor bied ik bij deze mijn excuses aan.

- Ook prof. dr. Hubèrt Hermans, hoogleraar persoonlijkheidsleer aan dezelfde subfaculteit psychologie, verdient rehabilitatie. In een maar liefst 3000 woorden tellend gezwollen betoog in *Tegenspraak* heb ik in 1980 met de man afgerekend omdat hij het contract niet wilde verlengen van een medewerker die in zijn onderzoek meer belangstelling toonde voor het reilen en zeilen van de vakbond dan voor de menselijke psyche. Daar meende ik een sluitend bewijs voor een regelrecht *Berufsverbot* in te ontdekken, waarbij ik het verder niet de moeite vond om hoor- en wederhoor toe te passen. Als vegetariër ga je immers niet met slagers in gesprek. Dat was onredelijk en ook aan de arme Hubèrt bied ik bij deze mijn excuses aan.

- Ook bied ik aan de katholieke gemeenschap, voor zover aanwezig, mijn verontschuldigen aan voor een column in KU-Nieuws ergens halverwege de jaren tachtig, waarin ik de stelling betrok dat onder het lendendoekje van het Jezus-kruisbeeld in de Aula wel eens een erectie kon schuilgaan; een gedachte die de nodige ingezonden brieven opleverde, het College van Bestuur in verlegenheid bracht en in theologische kringen tot een serieus dispuut leidde over de vraag of

er aan Jezus echt niets menselijks vreemd was. Maar met de kennis van nu meen ik toch te moeten concluderen dat ik onvoldoende hard bewijs had voor de stelling. Ik had de column niet moeten schrijven.

Zo dat lucht op.

Misschien is het goed, nu ik door het stof ben gegaan, dat ik me toch nog even voorstel, want niet iedereen die op deze – mag ik zeggen – reünie aanwezig is, zal weten wie ik ben en welke rol ik in het complex SSN/SUN/Oude Mol heb gespeeld.

Ik was namelijk niet bij het begin in 1969 betrokken. Toen ik in 1973 vanuit het verre Den Haag in deze katholieke enclave verzeild raakte, waren de scherpste disputen eigenlijk al over hun hoogtepunt heen. De SUN had al een bestellijst van een A4-tje waar zeker zo'n dertig boeken op stonden.

Ik hoor dus niet tot de voorhoede van illustere mannen als Hughes C. Boekraad, Henk Hoeks, Michel van Nieuwstad, niet in intellectueel opzicht en al helemaal niet qua drank- en vrouwgebruik. Ik was een broekie, die verdwaalde in de boeken van De Oude Mol. ●

Ik was ook niet gevormd door de mores van het studentencorps zoals de meeste pioniers dat wel waren. Zij waren eigenlijk in opleiding om tot de elite van dit land te gaan horen, en toen de tijdgeest begon te kantelen, gebruikten ze de vaardigheden die bij hun sociale training hoorde (spreekvaardigheid, zelfverzekerdheid, arrogantie) tegen de elite waar ze eigenlijk deel van uit zouden gaan maken en die daar onaangenaam door verrast werd. Het was voor een aantal van hen een opstand tegen hun eigen afkomst, een opstand van jong volwassenen tegen hun ouders, van de jeugd tegen het gezag.

Toen ik op het toneel verscheen was de grote clash al voorbij. Ik betrad de al uitgestippelde paden waarin de georganiseerde studentenbeweging, hier te stede vertegenwoordigd door de Unie van Studenten Nijmegen, de politieke vakbond USN, zich oriënteerde op de georganiseerde arbeidersbeweging, waar uiteraard de reformistische PvdA en NVV niet meer toe gerekend konden worden. Maar daarentegen de CPN wel.

Ik sloot mij simpelweg aan bij wat in gang was gebracht, maar eigenlijk was de zaak al aan het verlopen. Ik werd voorzitter van de USN, als opvolger van Paul Scheffer, toen deze politieke vakbond zijn beste tijd er al op had zitten. ●

Ik werd een aantal jaren later voorzitter van de Stichting Oranjebitter die manmoedig poogde het pand Oranjesingel 42 in handen van de linkse beweging te houden, hetgeen jammerlijk mislukte.

Ik werd columnist van KU Nieuws toen de katholieke elite het wel geinig vond om kritische geluiden tot de eigen kolommen toe te laten en ik mij tot een erectie van Jezus moest verlagen om ze kwaad te krijgen.

Wat ik maar wil zeggen: je hebt voorhoedes en voetvolk.

Mijn dochter, inmiddels 22 jaar oud, vroeg mij laatst op een onverwacht moment of het klopte dat ik lid ben geweest van de CPN. De vraag verraste me. Klaarblijkelijk sneed zij hier een onderwerp aan waar ik tijdens de opvoeding niet al te veel tijd aan had gependeed. Het lag voorop mijn tong om te antwoorden dat in die tijd vrijwel iedereen in mijn politieke omgeving lid van de CPN was, maar dat leek mij bij nader inzien toch een wat al te meeloperige verklaring. Dus zei ik: 'Binnenkort verschijnt daar een heel aardig boekje over van Ruud Abma, waarin dat allemaal heel goed wordt uitgelegd. Ik zal je een exemplaar geven.'

Een laf antwoord, ik geef het toe. Maar wat had ik haar anders moeten vertellen?

Had ik moeten zeggen dat wij ons oriënteerden, wat zeg ik: dat wij solidariseerden, met de georganiseerde authentieke arbeidersbeweging als de motor van de klassenstrijd? Terwijl de Nijmeegse afdeling van de CPN welgeteld twee arbeiders telde, een uit Amsterdam geëmigreerde campinghouder Henk de Jong en één metaalbewerker Jan Quackernaat, die er een decennium later nog met de kas vandoor zou gaan. ●

Hoe leg je zoiets uit aan je kinderen?

Ik zie nog Jan Quackernaat mijn studentenkamer op de Nieuwe Nonnendaalseweg binnenkomen om via een huisbezoek officieel mijn partijboekje te overhandigen. Ik had in een maand ervoor tijdens een bezoek aan Oost-Berlijn de drie blauwe banden van *Das Kapital* aangeschaft die ik quasi nonchalant op de hoek van mijn bureautje had neergelegd. Het was het eerste wat Jan Quackernaat opviel toen hij mijn kamer betrad. Hij keer ernaar, fronste zijn wenkbrauwen en zei: 'Heb je niet wat leukers te lezen?'

Hoe leg je zoiets uit aan je kinderen?

Ik heb wel een keer een poging ondernomen om uit te leggen hoe een elektrische IBM-bolletjesmachine werkte. ● Dat was in de jaren zeventig een revolutionaire typemachine die je bij de SSN kon huren en waar je fraaie stroken zetwerk mee kon maken.

Ik legde uit dat alle letters en tekens op het bolletje stonden en dat als je een toets op de machine raakte het bolletje dan razendsnel draaide en de letter keurig gespatieerd op het

papier zette. De IBM-bolletjes-machine had als enige onhandigheid dat je voor elk andere lettercorps een ander bolletje moest plaatsen, maar ten opzichte van de oude hamertypemachine was dit een wonder van vooruitgang.

Mijn dochter keek me aan met een blik waaruit duidelijk sprak dat ze geen flauw benul had van waar dit over ging. En dat verbeterde niet toen ik haar probeerde uit te leggen hoe een stencilmachine werkte. Verhalen uit de middeleeuwen, zo kwam het op haar over.

Even ter verduidelijking, voordat er misverstanden over ontstaan. Ik hoor niet tot het leger van spijtoptanten. Ik weet niet of er spijtoptanten in de zaal zitten?●

Maar ik moet ze niet. De kameraden die later publiekelijk spijt over hun zogenaamde jeugdzonden gingen betuigen en daar boeken vol over schreven. Ik vind dat laf. Ik mag dan zojuist mijn excuus hebben aangeboden, maar dat wil nog niet zeggen dat ik spijt heb. Want laten we wel wezen: Jo Vossen, Hubèrt Hermans en Jezus waren echt hele, heeeeee foute Limburgers.

Er is ook geen enkele reden tot enige spijt, want de beweging die zich materialiseerde in de SSN, de SUN, de Oude Mol, en later O42 is een evident succes geworden. We bestreden immers niet alleen het kapitalisme, we – of laat ik zeggen Johan Holterman en Sjef van der Wiel – hadden ook heel goed door hoe het werkte en deden daar zo hun voordeel mee.

En in feite geldt dat voor ons allemaal. We bestreden de macht van de professoren, van de Duynstee's, de Vossens en de Hermansen, maar zeiden geen nee toen we op de universiteit een baan konden krijgen. We bestreden de burgerlijke bovenbazen, we lieten ondernemers hele dikke sigaren roken, we begonnen aan een lange mars door de instituten om onze correcte weldenkendheid te verspreiden, en vonden het niet eens vreemd dat we daar opvallend welwillend werden ontvangen,

zoals het mij te denken had moeten geven dat ik columnist kon worden bij het ooit zo verderfelijke KU Nieuws. We marcheerden zo ijverig door de universiteiten, de publieke sector, de media en het openbare bestuur dat we ons er steeds beter in thuis begonnen te voelen. Eenmaal beland op sleutelposities hadden we niet door dat we Nederland hadden veranderd in één Grote Grachtengordel gevuld met heel veel witte wijn.

Nee, dat is geen cabaretse voorstelling van de wekelijkheid. Dit is geen grap die ik van Pieter Derks heb geplagieerd, dit is zoals het is gegaan.

Vraag het maar aan Thierry Baudet ● die er het werk van Antonio Gramsci op heeft nageslagen (waarschijnlijk SUNschrift 137 uit de Marxisme-reeks). We zijn hegemoniaal geworden, we hebben de cultuur veroverd;

en laten we wel reëel blijven: het valt ons – intellectuelen - toch niet echt aan te rekenen dat de georganiseerde arbeidersbeweging zich door de welvaart heeft laten inpakken en in de strijd is afgehaakt. Hoe dom kan je wezen.

De boeken die u vandaag krijgt aangereikt als u dit pand verlaat, en waarin de geschiedenis van de minizuul SSN, SUN, Oude Mol en O42 door Ruud Abma en Wilfried Uitenhoeve prachtig uit de doeken wordt gedaan, zijn eigenlijk heel bescheiden over de maatschappelijke betekenis. Maar ik denk dat de boekenkasten van de door Baudet in zijn boreale reden zo gewraakte wetenschappers, architecten en journalisten vol staan met boeken die door de SSN zijn gedrukt en door de SUN prachtig zijn uitgegeven. Dat minizuiltje uit Nijmegen heeft zodoende belangrijk bijgedragen aan de geestelijke verzorging van het moderne Nederland.

Wat ik maar wil zeggen, vrienden, kameraden, revolutionairen en wereldverbeteraars uit de vorige eeuw: we zijn zelf elite geworden!! En ik zeg u Nederland is er – als we even afzien van wat bureaucratische trekjes - een stuk beter van geworden. Bedenk dat zo'n vijftig jaar geleden:

- De vaders nog op zondag het vlees sneden en verder geen poot uitstaken;
- Het recht van de moeders zich beperkte tot het aanrecht;
- Popmuziek in huiselijke kring steeds zachter moest worden gezet omdat er nog geen koptelefoons en oordopjes bestonden; (leg dat maar eens uit aan je kinderen)
- Er overal – en vooral tijdens vergaderingen – nog volop gerookt mocht worden;
- ● In de Nijmeegse schouwburg John Lantings Theater van de Lach het culturele hoogtepunt van het jaar was en de enige voorstelling die maanden van te voren al was uitverkocht (nu is dat dus Pieter Derks, sommige vooruitgang is relatief).
- ● De Nijmeegse gemeenteraad geheel gedomineerd werd door één partij, de KVP, die toen nog in de veronderstelling verkeerde dat dat altijd zo zou blijven.
- En er – god zij dank - nog geen internet en Twitter bestond, zodat slimme studenten überhaupt op het idee konden komen om een drukkerij en een uitgeverij te beginnen.

Partij	Aantal stemmen	Percentage	Zetels
KVP	38764	51,0%	21
PvdA	11784	15,4%	6
Boerenpartij	11010	14,4%	6
VVD	5412	7,1%	2
PCL	4079	5,3%	2
PSP	2283	3,0%	1
KDP	1870	2,4%	1
CPN	1076	1,4%	0
Totaal	76278	100	39

Dat alles is radicaal en veelal in goede zin veranderd, en het zal u niet zijn ontgaan dat er thans in Nederland duistere, ik durf zelfs te zeggen: reactionaire krachten opstaan om aan deze culturele vooruitgang een halt toe te roepen. Zij vallen de inhoud van onze boekenkasten aan. De erfenis van de SSN/SUN staat op het spel. Het heeft er alle schijn

van dat de studentencorpora uit het as zijn herrezen en een poging doen – met Gramsci in de hand – om zich op vitale posities in onze samenleving te nestelen. Baudet zei het vorige week zelf nog op het congres van de Jongerenafdeling van Forum voor Democratie, met een publiek dat opvallende gelijkenis vertoonde met het gezelschap dat zich in mijn tijd schuil hield onder de naam Carolus Magnus en in de nachtelijke uren de Bijleveldsingel onveilig maakte. Hij zei: wij willen geen zeteltjes, wij willen dat mensen posities in nemen op de universiteit, op scholen, in de media, in de publieke sector. Potverdorie, dacht ik: dat heeft ie van ons gepikt. Dat was nu juist onze strategie.

Ik had daarom het idee opgevat om van deze feestelijke gelegenheid gebruik te maken om een oproep te doen aan de hier aanwezige generatiegenoten, aan ons dus als kinderen van de jaren zeventig, om opnieuw in verzet te treden en ons te keren tegen de oprukkende

reactie. ● Mijn idee was om in de tas die u straks krijgt uitgereikt met de twee boeken ook een rood hesje te stoppen met daarop de logo's van de SSN en SUN, ● zodat wij ons opvallend zouden kunnen mengen onder de gele hesjes om de discussie, wat zeg ik, de confrontatie aan te gaan. Maar daar zag de organisatie tot mijn verbazing geen brood in.

Ik dacht vervolgens: misschien is het een goed idee om hier vanavond nog de Aula te bezetten

●, die ligt hierachter dus is niet ver te lopen en zelfs met een rollator goed te bereiken, om de Radboud-universiteit te dwingen publiekelijk zich van de Baudets en hun uitspraken over de wetenschap te distantiëren. Ergens in mijn doosje parafenaliën uit de jaren zeventig moet ik nog een sleutel van het gebouw hebben, vandaar dat wij het in die tijd zo makkelijk konden bezetten. Dat zou in ieder geval een gebaar zijn, een statement, een teken dat we ons niet zo maar naar de politieke slachtbank laten leiden.

Dus vroeg ik aan mijn dochter: 'Welke hashtag kunnen we daarvoor het beste gebruiken? Iets met To? WeTo? SunTo? SunPartTo?

Ze keek me even meewarig aan als toen ik haar de werking van de IBM-bolletjes-typemachine probeerde uit te leggen.

Toen zei ze: Wat dacht je van #ToLate of misschien beter: #ToOld?

Ik keek haar verslagen aan. Als zelfs mijn dochter al geen vertrouwen meer in mijn

generatie heeft, waar moet het met dit land dan heen?

Maar toen zei zij: Ken jij Greta Thunberg?

Ik moest bekennen dat het me even niet te binnen schoot wie dat was. #ToOld

Greta Thunberg bleek de zestienjarige Zweedse scholiere die de stoot had gegeven tot de spijbelactie voor het klimaat die wereldwijd navolging kreeg. ●

En ze noemde zomaar nog tien namen van mensen, die mij even niets zeiden, maar die klaarblijkelijk wel dagelijks met een andere wereld in de weer zijn. Ze stonden volgens haar symbool voor een beweging die veel groter en omvattender was dan het boreale gezever over de uil van Minerva en de teloorgang van de vrouw.

Bovendien, zei ze tenslotte met een wijsheid waarvan ik me afvroeg waar ze die vandaan had gehaald: Tegenspraak brengt ons verder.

En ik realiseerde dat ze gelijk had. Onze tijd zit erop. Onze revolutie is volbracht, de SUN en de SSN bestaan al jaren niet meer. Het is u aan anderen om de erfenis te verkwanzelen dan wel verder te brengen. Daar moeten wij ons verder niet meer mee bemoeien, we moeten vooral niet in de weg gaan staan en in de goede richting meelopen als dat van ons verlangd wordt.

En nu vanavond moeten we, na het optreden van Bo van de Graaf, vooral gaan doen, waar we de afgelopen halve eeuw altijd goed in zijn geweest. Misschien was het zelfs onze belangrijkste kwaliteit: feestvieren. Vrienden, kameraden, revolutionairen, wereldverbeteraars uit de vorige eeuw: we gaan feestvieren. Proost.

Tenslotte nog dit: u heeft misschien het idee gekregen dat deze tekst door mij is geschreven. Maar dat is niet zo. Zo zelfkritisch ben ik nu ook weer niet. Ik heb ook helemaal geen dochter van 22 jaar. Mijn dochter is 27 en zij weet wel degelijk hoe een stencilmachine werkt, dat hebben we er met de paplepel ingegoten. Ze kon bij wijze van spreken eerder stencilen dan schrijven.

Nee, de tekst is geschreven door Pieter Derks ●, die hier vanavond vanwege verplichtingen elders niet aanwezig kon zijn, maar zich gaarne bereid toonde om zijn visie aan het papier toe te vertrouwen. Hij vroeg mij wel de nodige input en beeldmateriaal te leveren, want zelf had hij nog nooit van de SUN of SSN gehoord. Dat heb ik gedaan, en vervolgens is de cabaretier daar op zijn eigen manier mee aan de slag gegaan. Ik draag daar verder geen enkele verantwoordelijkheid voor, maar kan wel laten weten dat Pieter al die vrienden, kameraden, revolutionairen en

wereldverbeteraars die zich mogelijk door het voorafgaande gekrenkt of miskend zouden voelen, dat hij deze zijn welgemeende excuses aanbiedt. Dat spijt hem bijzonder.

Hij nodigt u allen uit om in maart volgend jaar zijn voorstelling hier in de schouwburg bij te wonen. Moet u wel snel bij zijn, want het is in *no time* uitverkocht.